

Милена Йорданова, Ирина Саръиванова (съст.) *70 години специалност „Тюркология“ в софийския университет „Св. Климент Охридски“*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, 325 с.

Настоящата рецензия има за цел да опише резултатите от отбелязването на 70 години специалност „Тюркология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Сборникът представя новости в областта на езикознанието, литературознанието, лингводидактологията, историята и културологията с оглед на тюркската концептосфера.

Ключови думи: специалност „Тюркология“, 70-годишнина, сборник научни статии

Представеният за рецензиране сборник със статии *70 години специалност „Тюркология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“* е продукт на научна конференция, проведена на 7 и 8 октомври 2022 година, на която учени от различни области в страната и чужбина успяха да се включат и да споделят новости от областите на езикознанието, литературознанието, историята и културата, както в областта на тюркската концептосфера, така и с оглед на езици и култури, с които тюрките са имали или имат понастоящем контакти, както пишат съставителите на сборника проф. д-р Ирина Саръиванова и проф. д-р Милена Йорданова. Сборникът е плод на една дълготрайна, родолюбива и знаменателна традиция на специалност „Тюркология“ и категорично може да се каже, че е постигната поставената цел – да се даде възможност на научната общност да представи и да се запознае с научните постижения в различни тематични области на знанието. Важно е да се отбележи, че в научната конференция се включиха участници от чужбина, които са изтъкнати изследователи в Турция, Азербайджан и други държави, в които тюркологията заема важно място в националната изследователска сфера. Отбелязването на всяка годишнина е повод за размисли, равностетки и гордост, особено когато става дума за първата филологическа специалност в България, базирана на източен език. Нека да се върнем към 2020 г. във времето на пандемията Ковид-19, това е период на глобални промени, противоречия, разделения, обществено напрежение в България и по света, обща несигурност, които се отразяват и на науката като цяло, затова за организаторите на този научен форум е удоволствие след повече от двугодишно прекъсване да посрещнат участниците в конференцията присъствено и да се даде възможност за сериозни дискусии по време на научните сесии, чиито плод са научните доклади, поместени в сборника.

Огромният по обем материал включва предговор и 29 научни статии, обособени в няколко тематични кръга със своя логика и структура. Броят на участниците от различни направления на науката показва и значимостта на научната конференция. Всяка научна статия разкрива нови, непознати или малко познати за научната общност факти и събития и показва огромното разнообразие от теми, които се разработват от видни учени и изследователи.

На първо място, трябва да се отбележи, че сборникът представя материали от водещи местни и чуждестранни учени: проф. д-р Ирина Саръиванова, проф. д-р Милена Йорданова, проф. дн Валери Стоянов, проф. дн Димитър Веселинов, доц. д-р Донка Мангачева, доц. д-р Вахиде Джафарзаде, доц. д-р Кюбра Кулиева, доц. д-р Харун Бекир, проф. д-р Севинч Алиева от Азербайджан, проф. д-р Стоянка Кендерова, проф. дн Любомир Миков, проф. дн Орлин Събев, проф. дн Ирена Кръстева, проф. д-р Хюсеин Мевсим, президентът на Националната академия на науките на Азербайджан – акад. Иса Хабиббайли и изследовател първо ниво, директор на Центъра за азербайджански език и култура към СУ „Св. Климент Охридски“ – София Шигаева-Митреска, доц. д-р Бисерка Велева, доц. д-р Катерина Венедикова, доц. дн Венета Янкова, главен асистент д-р Калин Василев. Те поставят високо научно ниво на представените научни статии. Материалите са разнообразни, но обединени по теми в сборника (секции на конференцията). Всяка тема е посветена на актуална област на съвременната наука.

Като начална статия в сборника е поместен докладът на проф. д.и.н. Валери Стоянов *За началата и развитието на българската тюркология*. Проф. Стоянов отбелязва появата на университетската специалност като значим момент в развитието на българската тюркология. Той прави интересен обзор, като се връща назад в османската държава през XIX в., когато кипящият живот обуславя и издаването на речници и граматика по османотурски език, предназначени за българския читател. В доклада си проф. Стоянов ни пренася в миналото, търсейки причините за създаването на катедра „Турска филология“ през далечната 1952 г., като изтъква, че една от тях е осъзнатата необходимост от изграждане на педагогически кадри с филологическо висше образование, които да поемат обучението и методическото ръководство на учители в средните училища по турски език и литература, турска история и култура.

Силно впечатление със своята изчерпателност прави и статията *Квантитативно измерение на прилагателното име в турския език*, на проф. д-р Милена Йорданова. Проучването е проведено през призмата на фреквенталните изследвания върху употребата на отделните лексикални единици, изграждащи словника на турския език. Изследваният емпиричен материал е с много ясно очертани граници, а именно за целта на квантитативно-фреквенталното изследване на функционирането на прилагателното име в съвременния турски език се използват резултатите, включени в рамките на разработването и конструирането на честотния речник на турския език *A Frequency Dictionary of Turkish* (2017) с авторски колектив Йешим Аксан, Мустафа Аксан, Юмит Мерсинли, Умут Уфук Демирхан. Този лексикографски труд е публикуван паралелно във Великобритания и САЩ от водещо академично издателство в областта на хуманитарните и социалните науки „Рутлидж“. Въз основа на анализа на ексцерпирания материал авторката обособява няколко основни тенденции за прилагателното име, а именно, че въпреки активните процеси на пуризм, протичащи в езика, има широка употреба на интернационализми. Това явление е илюстрирано с примери. Авторката разглежда и прилагателните от гледна точка на строежа, като установява, че в честотния турски речник най-малко на брой са сложните прилагателни имена, от друга страна простите по състав прилагателни имена образуват втората по честотност група от адективи в съвременния турски език. Това са само някои от тенденциите, застъпени в статията. Трудът се отличава с новаторство на проблематиката, детайлност и научна прецизност.

В отделна статия в областта на лексикологията и лексикографията е представено изследването на проф. дн Димитър Веселинов за последната турска дума в българския език.

От сборника прави впечатление статията на проф. д-р Ирина Саръиванова, която провежда изследване върху архивен източник, с оглед на броя на преводачите в посолствата и консулствата в Османската империя през XVIII в. Османистичната тематика е силно застъпена в сборника.

Статиите на проф. д-р Стоянка Кендерова и Ани Гергова за *Миниатюрата в източната ръкописна книга* и на проф. дн Орлин Събев *Първата османотурска печатница в съчиненията на нейни съвременници от Западна Европа* са в областта на книгознанието.

Статията на проф. дн Ирина Кръстева *Въобразено и сетивно в „Седемте портрета на Низами“* ни запознава с ключов текст от творчеството на Низами, определян като абсолютния майстор на поетичния епос.

Статията на акад. Иса Хабиббайли и изследовател първо ниво София Шигаева-Митреска *Историята на една снимка или лекция в Софийския университет* ни напомня за мястото на Азербайджан, който заема централна функция в науката тюркология. В статията са разкрити заслугите на азербайджанските учени акад. М. Ширалиев и проф. Х. Мирзазаде, които са сред основоположниците на тюркологията в България, наред с проф. Емил Боев – виден тюрколог и едно от емблематичните имена на българската тюркология.

В края на сборника, но не и по значение за научната общност, са поместени статии, разглеждащи разнообразни проблеми на чуждоезиковото обучение.

Чрез всяка научна статия читателят може да се запознае с развитието на даден проблем и различните му аспекти.

Голяма част от представените материали са широко ветрило от теми. Част от изследванията са и на докторанти, а това също показва голямото жанрово, тематично и научноразнообразие на научните търсения в областта.

Като цяло рецензирият сборник със статии *70 години специалност „Тюркология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“* съдържа значителни научни и практически резултати. Материалите са представени прегледно и достъпно, с множество обяснения, примери и снимков материал.

Представеният сборник е великолепно доказателство за многообразието в научните интереси и е безспорен научен продукт, който трябва да бъде разпространяван и популяризиран сред научната общност в България.

The purpose of this review is to describe the results of celebrating 70 years of the “Turkic and Altaic Studies” Department at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. The collection presents research in the field of linguistics, literary studies, language teaching and didactology, history and cultural studies in the field of Turkic studies.

Assist. Prof. Denislava Kovacheva
ORCID ID : 0009-0000-9683-9457
Turkic and Altaic Studies Department
Faculty of Classical and Modern Philology,
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia
e-mail: dvmanova@uni-sofia.bg